

ФЬОДОР НИКОЛАЕВИЧ МИЛКОВ

(По случай 60 години от рождението му)

Петър В. Петров

Един от най-известните и дейни съветски физикогеографо-ландшафтоведи е докторът на географските науки Фьодор Николаевич Милков, професор, ръководител на катедрата по физическа география във Воронежкия държавен университет. Той е роден на 17 февруари 1918 г. в селско семейство от Костромска област на РСФСР. От 1934 г. е студент в Московския областен педагогически институт, където е слушал лекции на известни съветски географи като Г. Д. Рихтер, В. С. Говорухин и др. През университетските си години Ф. Н. Милков е вземал активно участие в научноизследователската работа, бил е председател на студентския научен кръжок при физикогеографската катедра, където често е изнасял научни доклади и задълбочено е изучавал литературните източници. Голяма роля в обучението на младия географ е изиграла работата му на Мячковския учебно-научен стационар.

Първата научна статия на Ф. Н. Милков е колективна, с негов състудент, която е публикувана през 1936 г. в списание „Советское краеведение“ под заглавие „Копривата като диворастящо текстилно растение, нейните разновидности и географско разпространение“. По-късно под ръководството на доц. В. С. Говорухин и след геоботаническите изследвания на стационара Ф. Н. Милков продължава започнатата интензивна научноизследователска работа и в състава на Калининската комплексна експедиция.

През 1938 г. Ф. Н. Милков завършва Географския факултет с отлично защитена дипломна работа и е бил препоръчан от Държавната изпитна комисия за аспирант. След успешните конкурсни изпити е зачислен като редовен аспирант в Научноизследователския географски институт при Московския университет. С упорит труд са изпълнени аспирантските години на младия географ. През пролетта на 1941 г. Ф. Н. Милков предсрочно завършва и защитава кандидатската си дисертация на тема: „Опит за характеристика на ландшафтните райони в северната лесостеп (на примера на басейна на р. Пара и Паро-Пронското междуречие)“. Освен това интересно е да се отбележи, че официални рецензенти на защитата на Милков

са били известните съветски учени акад. И. П. Герасимов и проф. Н. А. Солнцев.

След защитата на кандидатската дисертация Ф. Н. Милков е изпратен на работа в Оренбургския (тогава Чкаловски) педагогически институт, където отначало заема длъжността доцент, а по-късно — ръководител на катедрата по география (1944 г.), професор и декан на Географския факултет. Тук той чете лекции главно по физическа география на СССР и по ландшафтознание, а по-малко и по география на почвите и по физическа география на континентите. Заедно с това Ф. Н. Милков разгръща голяма обществена дейност и успоредно с това извършва задълбочена научноизследователска работа, в това число и с практическоприложен аспект в тръста „Южуралуглеразведка“. Той организира и ръководи редица експедиции, в резултат на които се появяват и първите му монографии като „Чкаловски степи“ (1949), а по-късно и още три други, които привличат вниманието на водещия тогава съветската физическа география акад. Л. С. Берг.

През 1948 г. Ф. Н. Милков завършва задочна докторантура в Географския институт при АН СССР в Москва и защитава докторска дисертация на тема: „Лесостепта в Руската равнина“. Тя получава висока оценка в официалните рецензии на акад. В. Н. Сукачов и проф. Г. Д. Рихтер. По-късно докторската дисертация на Ф. Н. Милков е отпечатана като отделна монография и се счита като първия фундаментален труд в областта на ландшафтознанието.

От 1950 г. проф. Ф. Н. Милков оглавява катедрата по физическа география във Воронежкия държавен университет. С течение на времето тази катедра израства като известен научен център в СССР по въпросите на ландшафтното типологично картиране и физико-географско райониране. В нея са организирани многобройни експедиции по Черноземния център и съседните му територии. Много внимание в тази катедра се отделя на разработката на нови методи за теренните ландшафтни проучвания. Във връзка с това Ф. Н. Милков акцентира вниманието на колектива върху анализа на генетичните връзки между релефа, растителността, животинския свят, почвата и другите ландшафтни компоненти. В резултат на този научен подход излиза ценната монография „Воздействие рельефа на растительность и животный мир“ (1953 г.).

Значителен брой публикации има проф. Ф. Н. Милков по типология на ландшафтите като например статията „Типы местности и ландшафтные районы центральных черноземных областей“ (1954). Методиката на ландшафтното типологично картиране с установяване на типове местности и урочища, разработена от Ф. Н. Милков, е била прилагана и се прилага от много научни колективи в СССР.

Заедно с по-нататъшното развитие на ландшафтната типология Ф. Н. Милков се занимава и с редица въпроси на проблема за природното райониране, като развива и усъвършенствува теорията и

методологията на ландшафтното райониране (монографията „Физико-географический район и его содержание“ — 1956). Тази книга е преведена на китайски и полски език. Трябва да се подчертае и това, че разработката на теоретичните въпроси по ландшафтно картиране и райониране проф. Ф. Н. Милков провежда в най-тясна връзка с нуждите на практиката от задълбочени научни описания на отделни територии. С такъв характер от периода 1952—1970 г. са публикувани 7 регионални монографии. Между тях у нас, в България, по-известни са монографиите „Ландшафтна география и вопросы практики“ (1966), „Ландшафтна сфера Земли“ (1970) и „Человек и ландшафты“ (1973).

На юбиляра принадлежи идеята за съществуването в природата на парагенетични ландшафти (статията „Парагенетические ландшафтные комплексы“). Под парагенетични ландшафти той разбира система от пространствено близки регионални или типологични комплекси, които са свързани по генезис и се обединяват от протичащите в тях съвременни процеси.

Неизчерпаемата енергия на проф. Ф. Н. Милков му позволява да осъществява нови творчески замисли. Той проучва карстовите ландшафти, склоновата ландшафтна микроразнообразие, контрастните среди и динамиката на ландшафтите.

Според съветските физикогеографи, които добре познават проф. Милков, многостранността на неговите научни интереси е поразителна. Огромна е редакторската дейност на юбиляра. Много сили и внимание отделя той за подготовката на млади специалисти. Лекциите на проф. Милков винаги се слушат с голям интерес. Той е ръководител на много аспиранти, част от защитилите кандидатски дисертации вече работят като ръководители на катедри или като доценти. Във връзка с усъвършенствването на подготовката на ландшафтоведи той постоянно разработва нови специални учебни курсове. Написал е сам и в съавторство много учебници и учебни помагала за ВУЗ. Оригиналният му „Словарь — справочник по физической географии“ е издаван два пъти (1960 и 1970 г.).

За период от 40 години проф. Ф. Н. Милков е публикувал около 300 научни труда, а общо обнародваните му работи са около 600. От тях редица са преведени в САЩ, Виетнам, Китай, Полша, ГДР и други страни.

Активно е участието на юбиляра и в научно-обществената дейност в рамките на Съветското географско дружество, в редица научни и координационни съвети и др. През 1967 г. е избран за депутат във Воронежкия градски съвет на депутатите на трудещите се.

За плодотворна и активна работа проф. Ф. Н. Милков е удостоен през 1970 г. с почетното звание заслужил деятел на науката на РСФСР, а още през 1966 г. е награден със златен медал от Географското дружество на СССР.

Скромността, внимателността, отзивчивостта красят личността

на проф. Ф. Н. Милков. Той се отличава още с принципност, голяма възискателност и дисциплинираност преди всичко към себе си. Ето защо е обичан, уважаван и търсен учен-ландшафтовед не само в СССР, но и в чужбина. Българските географи от сърце пожелават на юбилея крeпко здраве и по-нататъшни научни успехи за израстването на ландшафтознанието като авторитетна наука.